

NAPREJ.

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 20 " " "
za čet. " 1 " 75 " " "
po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 60 " " "
za čet. " 2 " 5 " " "

Oznanila
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje:
5 kr., ktera se enkrat,
8 " " " dvakrat,
10 " " " trikrat
natisne, večje črke pla-
čujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti
kolek (štempelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem
trgu hišna št. 15.

Rokopisi se ne vračujejo.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

Št. 71.

Ta list izhaja vsak vtorek in petek.

Tečaj I.

Ozir po domačih.

K. P.

Če se človek malo ozre po svojej domovini, mora se mu čudno zdeti, kako je to, da vrli Dolenci duševno spé še tako mirno, kakor sloveči kralj Matijaš pod zemljó pri kamenénej mizi. Kaj delajo Dolenci? Kaj dela sloveče mejsto, dolenski Rim? Po svetu hodijo poredni ljudjé, kateri trdijo, da je vinska kapljica, ki raste po trškej in družih slavni h goricah, kriva, da so tako dremljivi, kar se tiče duševnega življenja; pravijo namreč, da jim je samo za vinograd in zidanico mar, vse drugo pa naj bode, kakor Bog hoče in pa njegova sveta volja; da je le do božiča sod moker, kaj vinskega bratca skrbi potem, ali solnce vzhaja na jutru, ali pa na večeru! Tako modruje marsikdo; ali potegniti se nam je za čast svojih rojakov; povedati nam je, da sladko vince Dolenca pač jako moti, ali da mu pa še nikakor ni otánilo uma; nikakor mu ni umorilo duševnih kreposti, česar se lahko prepriča vsak človek, če ima delj časa opravek z Dolencem. Iskati moramo torej družih vzrokov, in videli bodemo, da se jih nahaja mnogo.

Po Dolenskem ne dobiš toliko obrtne izobraženosti, kolikoršno ima pridni Gorenc; ali ubožstva pa nahajaš obilo obilo več. Kako je to? Menim, da tako-le: kjer dolenska zemlja nima vinstva, ondod so največ slaba, hribovita tla; kmetje imajo malo plitvih njiv, malo slabih travnikov, tako da vsa njihova pridnost, ki je res vredna velike hvale po teh krajih, malokdaj pridelala toliko, da bi zadosti bilo velicim davkom in čedalje večim domačim potrebam; ostajati jim tedaj nikakor nič ne more. Novo mesto je dobro daleč, Ljubljana pa še dalje po nekterih krajih; poljstvo zaostaja, obrtnost ni znana, in kmetovalci se ne poprijemljejo novih iznajdeb, misli in popravkov; telesno živarijo, in duševno spé. Kraji, po katerih so stroški čedalje večji, dohodki pa zmirom enaki, če ne morda celó čedalje manjši, morajo oubožati. Nekoliko obrtnosti, pa tudi nekaj trgovstva nahajamo ondod, koder imajo uže staro zvezo z Ljubljano, to je okoli Ribnice, Sodržice in Lašč. Da pa bliža velicim mest, ki potrebujejo dosti kmetovih pridelkov, povikšuje pridnost, odpira poti iznajdbam in obrtnosti, nam kaže izkušnja. Kako je na pr. okoli Trsta? V kotlu nad mestom, koder je trd Kras; koder bi sicer gotovo molélo sivo kamenje, kakoršno drugod po Notranjskem, stojé lepe hiše; po vrtéh, z velikim trudom lepo nasajenih, raste najplemenitejše drevje. Dolencu torej sploh mnogo škoduje, obilo telesnega dobička in duševnega napredka mu jemlje to, da nima velicim bližnjih mest, med kakoršna se tudi Novo mesto nikakor ne more šteti, in ubožstvo je mnogo krivo tem ljudém, katerim vsakdanja skrb vedno mrači telesni vid, da ne odpró duševnega očesa! Koliko mogočnih duhov se nikdar ni razvilo do tiste visoke izobraženosti, kterej bi se bil čudil svet, in za ktero so

tudi imeli v sebi ugodno kal, ker jim je perotnice vezala trpka skrb telesnega življenja. In kakor je posameznim ljudém, tako tudi celim krajem, celim deželam. Zato se je pa vedno godilo, kar se godi še zmirom, da sploh mnogo več Gorenc nego Dolencev hodi posebno v mestne učilnice. Ali ko bi se Dolenci prav premislili; ko bi dobro presodili svojo bodočnost, ki se jim obeta še čedalje slabša od sedanjosti: videli bi, da jim je drugéj treba iskati podpore, ker jih sploh tako siromaški hrani njihova zemlja, vzlasti po nekterih krajih; razumeli bi, da se jim treba poprijeti napredka v poljstvu, v obrtnosti in v družih vseh rečéh, in da bi jih moralo izpodbadati v hitrejše korake prav to, kar jih zdaj ustavlja; izpoznali bi, da vsak čas ima svoje potrebe in svoje zahtevanje. Stvari na zemlji s človekom vred se res uklanjajo znanemu zakonu telesne lenobe, po katerem želé, da bi ostale, kakor so bile do zdaj. Ta zakon veže v nekterih rečéh posebno Dolence še mnogo bolj od Gorenc in sicer zarad mnogih vzrokov, katerih nekoliko povémo pozneje. Naj bi ne pozabili naši rojaki, da zdaj so prišli večji davki, večja razvajenost in večje potrebe med ljudi, nego tačas, ki so živeli naši dedje, kateri so pridelavali toliko, kolikor mi, potrebovali so pa dosti menj, ker so se hranili in oblačili ob samih domačih pridelkih. Ako se bode napredovanje premikalo samo, kar se tiče stroškov, sicer pa ostajalo po starem kopitu vse, kar se tiče prihodkov, kam pridemo na zadnje? V še večje ubožstvo in potem v gotovo pogubo! Dolenci, torej zbudite se!

X Učilnice.

Goriška gimnazija ima uže tudi počitnice; 29. dan avgusta meseca je razpustila svojo mladino križem svet. Z njenim programom smo sploh dovoljni, da-si ne prav popolnoma, ker bi namreč lahko sem ter tje še marsikaj opomnili. Imela je letos 424 učencev, med kterimi je bilo 234 Slovencev, 96 Furlanov, 54 Lahov in 40 Nemcev, torej množna večina Slovencev, pa vendar veli program, da v prvem oddelku prvega in drugega razreda ni bilo nobenega Slovenca, da-si nahajamo tudi tu imena: Bosig (prav za prav: Božič), Bisiak (Biziak), Blasig (Blažič), Maurovich (Mavrovič), Jasnig (Jasnič ali: Jasník), Lenardig (Lenardič), Makuc (Makovec), Vidoz (Vidovec), Perko, Tomsig (Tomšič), Schuscheg (Žužek), Zalatev (Zaletel), Sirk, Zerne (Črne), Sagorz (Zagorec). Sicer so pa imena učencem še precej dobro pisana, kjer se menda pravemu pisanju niso ustavljali roditelji. To kaže da je krivo, ker beremo: Rudež, Pečenko, Klemenčič, Golob, Mozetič poleg: Bombig (t.j. Bombič), Pauletič, Kasuta, Kosch, Tautsch, Jacopig (t.j. Jakopič), So-

cou (t. j. Sokol), Bresausčig, Mozetig, Gollob, Codrig (t. j. Kodrič), Crusiz (t. j. Krušič) itd. — V programu je samo en znanstven sestavek, in sicer slovenski pisan, 38 strani dolg „o slovenskih narodnih pesmih.“ Zložil ga je mladi slovenski pisatelj g. Janko Pajk, Štajerec po rodu, ki je letos učil slovenščino po vseh razredih zgornje in spodnje gimnazije. Reči moramo, da smo ta spis prav radi pazljivo brali, in v nemali bi g. pisatelja, če nam je dovoljeno, da bi se več pečal s tem delom, ki je do zdaj bilo še ledina. Da se pa ta sestavek tudi njemu zdi prav za prav še le poskušnja, priča pisatelj sam, ker pravi na konci: „dovršeno delo prepušča pisatelj drugim ali tudi samemu sebi do tega časa, dokler bode po kritičnej in obširnej izdaji narodnih pesmi mojemu enako delo nekoliko olajšano.“ Ta spis razlaga epične, lirične in didaktične pesmi našega naroda, ter naposled govori o pesmotvorstvu. Zdaj se ne moremo pogrezati v drobno presojevanje vse te reči; ali vendar najsmemo opomniti, na kaj se nam zdi, da bi posebno bilo treba gledati, ako bi se razširil ta spis, ki bi lahko obsejal sam svojo knjigo, ali vsaj knjižico. Prvič bi mi ne deli med čisto didaktične pesmi skoraj nobene izmed vseh kolikor jih ima ta spis v tej vrsti, ker vse te, ki so štete med didaktične, imajo, ako jih tanje premišljamo, največ ali elegičnega, ali šaljivega svojstva, ali pa črtajo značaj posamezne osebe, o kateri se prepeva; drugič bi se morale dobro ločiti prav čisto narodne od onih, ktere so popravili zbiralci, kakoršne se nam zdé: „Mlada Breda“ v Koledarčku, „Mlada Zora“, „Nuna Uršica“, „Lepa Vida“ v Čebelici, „Danica“ itd.; tretjič tudi pogrēšamo, da se nič ni v misel vzela mera posameznih zlogov, ker v tem se narodna poezija značajno loči, posebno, če je ostala, kakor je prišla iz narodnega srca, od umetnih verzov. Naša narodna pesem na pr. lahko rabi: „stoji, stoji mesto bélo,“ ali pa tudi: „stoji, stoji mestò beló;“ umetnim pesnikom pa je po zdanjej tevtonskej meri dolg samo tisti zlog, ki ima náglas, torej: „stoji, stoji ljubljánsko mésto;“ sam Preširen v svojih poezijah časi dela po narodnej svobodi, pa le samo za izimek, na pr.: „kjer svét' Antón Jezúsa vár'je;“ „ker témpelj njih dalèč stoji;“ „dvakrát devétsto trí in trideséto;“ „Jéremij žalóst globóko;“ „al jézero, ki ná njegà pokrájni“ itd. Sploh je preiskavanje slovenskih narodnih pesmi, če se tudi ne dá dá mériti z veličastvom srbskih, jako zanimljivo, jako podučno z več pogledov; torej pa mora tudi biti zanimljivo in jako podučno dobro pisanje o slovenskej narodnej poezii.

Dopisi.

○ Iz Višnje gore od Šalamona. 22. avgusta M. O. — Ura je odbila dvé po poldne, jaz pa sedim za šalamonsko mizo in z menoj stari prijatelj, Gregor Zaplata. Reče mi stari prijatelj, Gregor Zaplata: nikar se ne drži kisló, kakor bog-timeni-pomagaj! Odgovorim mu: kako se ne bi, ker so me Laščanje zapodili iz preslavnih Lašč po §. 65. zarad kaljenega javnega mirú? Na to pravi Gregor: i no, če si tudi moral iti iz Lašč zarad šaljivih dopisov, ki si jih pošiljal „Napreju,“ pa vendar ti niso odsekali desnice, da ne bi več mogel zapisati nobene črke; tudi te niso še zapodili iz sveta. Dokler je pa človek na svetu, zmirom lahko giblje, in dokler človek z mazincem giblje, lahko še kaj stori. Žalosten rečem Gregorju Zaplati: kaj mi pomaga mazinec? Kaj mi pomaga svet? Lašče imajo tudi svojega Mazinca, in bile so mi draže od vsega družega sveta, kolikor ga pokriva nebeški strop; zdaj pa jih morda nikoli več ne bodem mogel videti! Ko bi

vsaj skriv smel priti na sv. Roka hrib, od koder bi jih željno gledal, kakor je Mosej gledal z gore Neba obljubljeno deželo, predno je umrl! Obupnega me podučí zvesti prijatelj, rekoč: un dan je nek Laščan vprašal v „Napreju,“ ali si vendar še živ, ali ne? Hudobnež je gotovo dobro védel, da si moral deti klóbuk na glavo, vzeti palico v roko, in stopiti čez potok Rášico, kakor nekđaj očák Jakob čez reko Jordan, ko je bežal od svojega brata Ezava; pa te je vendar nalašč objestno vprašal, ali si še kaj živ, kakor se po zimi vprašajo po oté-pih raztakneni vrabci, ki so jeseni na prosénej kopici zadovoljni ščegljali: ti župan, jaz župan! kakor si tudi ti ščegljal, dokler ti niso bili zamašili ust: ali vse vendar ni še pri kraji; poprej si pisal iz Lašč, piši zdaj iz Višnje gore! — Jaz odgovorim Gregorju Zaplati: pisal bi uže, ko bi le vedel kaj, pa ne vé. Potolaži me dragi moj prijatelj: če se nič novega ne domišliš, piši, kar veš starega iz starih Lašč. Ali ti ni več nobena stvar znana? Odgovorim mu: nekoliko bi še vedel. Poslušaj, kaj se je bilo un dan zgodilo v starih Laščah, in potem sodi, ali je vredno, ali ne, da bi se poslalo „Napreju.“ — „Pod Lípo“ je namreč bilo nekaj véliko mož, ki so glasno besédili. Prikradem se bliže, in poslušam. Eden pravi: najprvo hočete narediti poslopje, kamor bi se hranila gasilnica (špricalnica za ogenj), in potem še le samo gasilnico. Ne tako, možjé! Najprvo naredimo gasilnico, potem še le poslopje. Utegnilo bi se namreč pripetiti — Bog bodi váruh in sveti Florijan! — da bi se Lašče še enkrat vnéle, pa lahko zopet pogori vsa vas in ž njo tudi še to poslopje, ker bi ne imeli gasilnice, da bi ogenj dušili. Tudi vam je dobro znano, kaj se ljudjé menijo, da se namreč iz Ribnice v Lašče premakne vsa okrajna gosposka; potlej nam bode vendar gasilnice treba. Tem besedam odgovori pametna glava: možje, ne poslušajte ga! Najprvo naredimo poslopje, ker sicer bi ne imeli gasilnice kam spraviti; saj nam bi jo še lahko po noči kdo ukrál! Zakaj smo pa kupili prostor, kjer je pred ognjem stala hiša Grmovega Matička? Ko bi zopet prišel kak ogenj — Bog bodi váruh in sveti Florijan! — in ko bi takrat uže imeli gasilnico, nam ne pogori samo vas, ampak tudi še gasilnica ž njó! S čim bi potem gasili? Kako bi si drugo kupili? Če ne veste še, pa vam jaz povém, da za tako reč je treba plačati gotovih 400 do 700 glđ. in tudi več; novci pa dan denes ne rasto po grmovji, kakor jurčki. Torej menim, da ne bode napek, če za zdaj naredimo samo poslopje. — Za njim se oglasi tretji: možje! ta je pa res modro besedo postavil. Naredimo tedaj najprvo poslopje za gasilnico, in počákimo prvega ognja, ki nam ga pošlje Bog zarad naših grehov. Če v tem ognji poslopje ne zgori, potem naredimo še gasilnico; če pa zgori, vse popustimo, ker vse vkup nič ne pomaga! — In kakor je ta mož govoril, tako so potrdili vsi Laščanje. Gregor Zaplata mi pa reče, ko je to slišal: vzemi pero, in urno piši „Napreju!“

○ Iz Štajerske. R. B. — III. Črtice o Prekmurcih in njihovem govoru. — Ker sem se uže zamotal pri svojem popisovanji v jezik, naj se mi dovoli, da še nekoliko opomnim o tej stvari. „Sveto opravilo“ pravi: „skozi razsvetljenje“ (po latinski „illustratione,“) kar je tako, kakor bi rekel: „skozi besedo koga učiti, ali pa: skozi hlapca drva voziti;“ enako je: „skozi prihod sv. duha,“ nam.: „po prihodu“ — to je Prekmurec uže davno preložil z razmernikom: po, ker razmernik: skozi pripoveduje, da je kaj v notranjem prostoru kake stvari od prvega konca do zadnjega, na pr.: „solnce sije skozi platno; preletélo mi je kaj skozi dušo.“ Latinski očenaš se moli: „qui es in cœlis — sicut in cœlo,“ slovenski je pa obakrat: „v nebesih,“ dasitudi pravimo, kakor Latinec, nebesa bivališču izvoljenih duhov, nebo pak vidnemu obnebju; Prekmurec do-

bro moli: „ki si v nebesaj — kak na nebi“ (Küzmič 133). — Prekmurec govori: „odpuščamo, „opravilo“ pa: „odpustimo svojim dolžnikom;“ beremo dalje: „trpel pod Poncijem Pilatom,“ a Prekmurec moli: „moko je trpo“ (Küzmič 134.), tako tudi Haložan, ki se ni učil iz naše knjige. Brez pomena je: „šel je v nebesa,“ ker lahko je, da je šel, ali zato pa še ni, da bi tudi bil moral priti v nebesa; Haložan pravi: „pošel je,“ in latinski se moli: „ascendit“ ne „scandit,“ Prekmurec pa pravi: „stopou je v nebesa,“ in mi bi lahko rekli: „vzšel je.“ Dalje se bere: „od ondod bo prišel sodit žive in mrtve;“ Prekmurec bi rekel: „pride sodit živih in mrtvih“ (rodilnik zarad namenilnika); dalje: „odpuščenje“ nam.: „odpuščanje;“ potem: „do mene dobrotljiv,“ nam.: „meni,“ ker je žalostno, ako je samo do mene, dalje pa ne; te knjige tudi ne lepša beseda „grevati;“ dalje se bere: „ki si po peljanji zvezde razodel.“ Koga smeh ne napenja to beročega? Namestu: „zakrament“ pravi Prekmurec: „svetstvo = svetstvo,“ in tudi zakaj se piše: zakrament, zakaj ne sakrament, ako uže ostane ta beseda v knjizi? Prekmurci dalje golčé: „slednje mazanje“ = maziljenje, mi pa molimo: „poslednje olje; ali olje še ni svetstvo, ampak le maziljenje z oljem združeno z molitvami, latinski: „unctio,“ nemški: „öhlung,“ pa ne: „öhl.“ Tudi še piše: „martrniki, martra,“ a Haložan pravi: „močenik, moka,“ Prekmurec pa: „mouka“ in: „moka.“ Nahajamo potem: „od kuge . . . vojske,“ latinski: „a peste . . . bello,“ kar bi prav slovenski bilo: pomora . . . vojne ali: boja“ (ne: „od pomora,“ ker to je po latinski), in kuga je živinska otrovliiva bolezen, pomor pa davi ljudi, in „vojska“ je le truma vojakov, a „vojna“ je „krieg.“ Grdo nemčevanje nahajamo dalje: „streže mu po življenji; prišel je ob vse blago;“ stara hiba je tudi: „kličejoč“ nam.: „kličeč“; napek je „odpuščenje, kterege so dobili“ nam.: „ktero“; nemški je: „žlahta“ nam.: „rodbina“; slabo je: „od tvoje jeze reši nas“, nam.: „svoje jeze“; „obrajtan“ nam.: „čislán“; „k smrti obsojen“ nam.: na smrt“; enako tudi moramo rabiti: Bogu na čast“, a ne: „k časti“; neslovanski je: „ob času vojske,“ nam.: „ob vojni, z a vojno“; neukretno je: „zaklanih živin“, nam.: živinčet“, ker „živina“ je zbornik, in za posamezne repe se jemlje „živinče“; slabo je: „krv Jezusa“ nam.: „Jezusova“; strašno je brati in slišati: „ovce slišijo lastnemu pastirju!“ neslovanski je „roženkranc“ nam.: „číslo,“ kar je znano vsacemu Haložančku; grdo po nemškem zasukneno je tudi: „to je črez zadosti za raniti“, in reči moramo, da ima v „opravih“ ves križev pot preleško lupino lepemu jedru, ker vsa pisava je v tem oddelku najlegodnejša, o govornem naglasu ne čujemo niti sluha, niti duha, slovniških grehov pa vse gomezi; „izrediti“ nam.: „zrediti“ (prav za prav: „vzrediti“) je tako slabo, kakor: „izrasti“; neveljavno je tudi: „sv. rešnje telo vpostaviti“ nam.: „ustanoviti“, itd. itd.

O slovenskem hitropisji.

I.

Iz Zagreba 25. avgusta. — Večkrat se je uže pisalo po naših časnikih o slovenskem hitropisji. Tudi te vrstice so namenjene tej stvari, in sicer zato, ker v 29. listu tega časnika toži g. I., da se je bilo oglasilo nas več hitropiscev za sestavljanje slovenskega hitropisja, da smo pa vendar še vedno le pri samem sestavljanji, in da sicer še nismo nič napredovali. Da nam je silno treba sisteme za hitropisje, o tem vsi eno trdimo; toda če sistema slovenskega hitropisja do zdaj še ni zagledala belega dneva, mora se vendar premisliti, da je treba tudi časa, ako se hoče kaj dobrega napraviti. Posebno

hitropisje moramo dobro premisliti na vse strani, in tudi nekoliko poskusiti, da tako sezidamo čvrsto podlogo, na ktere se bode moglo naše hitropisje dalje izobraževati. Poleg tega mislim pa tudi jaz tako, kakor pravi g. Tanšek v 4. listu „Novic“ in v 8. listu tega časnika, da sestavlja slovensko hitropisje nam se je treba ozirati na prestave Gabelsbergerjeve sisteme družih Slovanov, katerih je nekoliko uže letos prišlo na svitlo (češko izdalo društvo čeških stenografov, Polinski je razglasil poljsko, ki se zdaj uže drugič tiska), nekoliko se jih pa še tiska (poljska Olevinskega), da se po mogočnosti utrdi enakost in edinost v slovanskem hitropisji, in da se dogovoré vsi, ki si prizadevajo, da bi sestavili slovensko hitropisje, da svoja dela pregledajo in primerijo med seboj, in sicer zato, da nam se ne porodi več sistem, izmed katerih pa morda nam ne bi nobena rabila. Da pridemo do tega namena, zato si o tej reči dopisujeva jaz in g. Tanšek, in upam, da v sedanjih počitnicah doženeva to reč, kolikor je mogoče, da knjižica kmalo pride v tisk. Fr. Magdić.

II.

Iz Smlednika 27. avgusta. — V istem dopisu gosp. I. meni dela veliko krivico, ako pravi v zadnjem stavku, „da bi se v prihodnjem deželnem zboru vsaj nekaj govorov moglo stenografovati.“ Vsak bralec si mora misliti, da se letos noben govor ni slovenski stenografoval. Gosp. I. sam vendar ni mislil take laži poslati med ljudi, ker je dostikrat videl, kako smo delali, in ako bi uže bil pozabil, naj pogleda izvornih hitropisnih poročil v prvopisu (originalu), ktera hrani deželni odbor, in prepriča se, da je stenografovan vsak govor — bodi si nemški ali slovenski. Dvoumni stavek: „dobro nam je znano, kako se je godilo v zadnjem deželnem zboru slovenskem hitropisju,“ treba bolj razbistriti, in sicer: noben hitropisec se ni bil pogodil z deželnim odborom, da bi posnemal slovenske govore, in če se nihče ni bil zavezal, da bi slovenski hitropisoval, potlej me je gosp. I. po krivici zgrabil, ker sem vendar posnemal slovenske govore — da djanski izkusim to, kar sem načrtal. Da pa ni šlo delo od rok, kakor sem želel, tega je krivo, da sem nemški moral stenografovati toliko, — da ne rečem več — kolikor vsak drug trijeih sodelavcev, in vrh tega še vse slovenske govore. Predno sem se smel lotiti slovenskih govorov, moral sem izdelati vse, kar je bilo nemškega, in tako so zastajali slovenski govori po več dni, da jih nisem mogel pogledati, in vsak mi bode verjel, da je potem delo veliko teže, posebno pa v sistemih, ki ni še utrjena. Da sem si prizadeval ustreči vsem potrebam, to mi gotovo spričajo vsi gospodje, s katerimi sem kaj opravljal, torej se mi nikakor ne more zameriti ali sponašati, „kako se je godilo slovenskemu hitropisju,“ ker to je bilo prostovoljno delo. Ivan Tanšek.

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. Jako se skozi Ljubljano vračajo vojaci z Laškega, od koder pravijo, da jih pojde 13 bataljonov drugam.

— Slavno c. k. državno ministerstvo je naznanilo posebno pohvalo gosp. dr. Ivanu Bleiweisu, ki je v Prélouki in Zagorji po cépljenji ovčje kužnine zdravim govedom prvi dokazal, da je ovčja in goveja kuga ista bolezen, in tudi dr. Mally-ju, takrat zdravniku v črnomaljskem okraji, ki mu je pomagal pri teh izkušnjah.

— 2. dan t. m. pri deželnem sodstvu ni bilo končne razprave v tiskarneji tožbi g. dr. Bleiweisa, ker je nekaj boléhen njegov zagovornik g. dr. pl. Wurzbach. Svetoval je torej namestni državni pravdnik g. Perše, naj se ta razprava odloži za prav malo časa. Sodniki so se na to pogo-

varjali celo uro, in potem so oznanili, da je razprava odložena za kratek obrok. V tej tožbi prvosedeje prvosednik županijskega sodstva g. Vest, in poleg sebe ima svetovalca županijskega sodstva g. Schmidta in deželnega svetovalca g. Kromerja, kteremu bode gotovo žal, ko bode moral na tožnej klopčici gledati svojega dasitudi političnega nasprotnika pa vendar tovarša iz deželnega zbora. Prihodnja razprava, slišimo, da bode 11. dan t. m.

Črnomelj. „Novice“ oznanjajo, da so 27. avgusta večer sklenili gg.: dr. Prevc, dr. Pestotnik, ravnatelj Kosec in kaplan Fajdiga v Črnomlju osnovati čitalnico. Bog jih živi!

Dunaj. Mestnemu županu je prišel iz Frankfurta telegram, naj se za sprejem Nj. veličanstva ne pripravlja nič posebnega, ampak naj se ljudje ta dan raji opomnijo ubozih in potrebnih.

— 26. dan avgusta meseca je Nj. veličanstvo blagovolilo potrditi sklep goriškega deželnega zbora, po katerem naj se za upravno 1863. leto pravim deželnim davkom dá priklad za 33 odstotkov razun vojnega priklada, in sicer pride od tega $22\frac{5}{10}$ odstotkov za deželo, in $10\frac{5}{10}$ odstotkov za zemljiščno odvezo.

— 25. dan avgusta meseca Nj. veličanstvo ni blagovolilo potrditi sklepa štajerskega deželnega zbora, da bi se namreč zaklad deželnega obdelovanja izročil deželnemu zastopu.

— Beremo, da poslanci, ktere je izvolil prvi veliki zbor slovaške „matice“ pod vodstvom vladike Štefana Moyseša, pridejo 6. dan t. m. na Dunaj, da bi se zahvalili v imeni vsega slovaškega naroda Nj. veličanstvu za podporo, dano temu društvu.

— Beremo, da je vitez pl. Hye uže zdelal in tiskati dal nov kazenski zakon. 8. dan oktobra meseca bode zbor, v katerem se bodo o tej stvari pogovarjali razni věšči možjé; iz državnega zbora so povabljeni na ta pogovor: dr. Berger, Herbst, Mühlfeld in Wasser.

— Vladika Strosmajer je šel 1. dan t. m. z Dunaja v Djakovo.

Česka. Gosp. Julij Greger je 30. dan avgusta meseca v „Narodne Liste“ natisniti dal te-le vrste: „kar zdaj sem zapustil ječo, v ktero sem bil vržen pred desetimi mēseci, in pozdravljam gorke čute svojih prijateljev in prijateljv tega časopisa. Pozabil sem uže denes desetmesečno težavo, in zopet z radostjo stopam na javno borišče, da se bodem pomagal boriti v družbi političnih tovaršev z neprijateljji naše politične svobode in narodnosti. Z denašnjim dnevom sem zopet začel biti delaven pomočnik „Narodnih Listov.“ Ker nimam za svojo osobo nikakoršnih zaslug, če iz misli pustim pošteno prizadevanje in pošteno domoljubje, zato se rojakom prav pristrčno zahvaljam za toliko česti in vdeležitve, ki se mi je izkazovala, ko sem šel iz zapora, samo zato, ker mi to razodeva mogočno narodno svest in bolečino zaradi našega splošnega trpenja. 27. dan avgusta meseca je najmočnejše presunil moje čute v vsem mojem življenji. Dvakrat tolika pridnost in gorečnost pri izpolnjevanji moje dedovine bode po sedaj moja največa dolžnost.“

— 29. dan avgusta meseca so bili praški časnikarji g. Juliju Gregru napravili slavno obedo, pri katerem je bilo 50 ljudi, vmés tudi 12 deželnih poslancev; četrti del vseh je bilo zaprtih časnikarjev, med kterimi Greger, knez Taxis, Vavra itd. Starešinoval je Purkyně. Napijalo se je Gregru, knezu Taxisu, Purkinji, Vavri, ministru Schmerlingu, vsem uže zaprtim bivšim in še le bodočim časnikarjem, poštenemu nasprotju itd. Najlepše je govoril knez Taxis, ki je napil, da bi se med seboj pobogali svobodni življi vseh evropskih narodov.

Galicija. Državni poslanec Smolka je bil uže dva meseca zeló otožen, in 31. dan avgusta ob desetih zjutraj si je hotel prerezati vrat, da bi se usmrtil; vendar ni prerezal goltanca, in zdravniki, precej poklicani, pravijo, da še ozdravi.

Ruska. Nek cesarski ukaz veli, naj se uvrstí med vojsko 48 založnih polkov. Veliki knez je bil pri minister-skem posvetovanji v Carskem Selu; pomének je bil, kako bi se odgovorilo pismom zapadnih držav.

Poljska. Varšavska poročila pripovedujejo, da je veliki knez Konstantin za gotovo pustil službo, ktero je imel do zdaj; da torej več ne bode carjev namestnik v poljskem kraljestvu, ampak, da na njegovo mesto pride vojskovod Berg.

— Narodna vlada je ukazala, naj ne bode več cenzure v Varšavi, in zato se je odpovedal službi cenzurni prvosednik g. Sobieščanski.

— 35. dan avgusta so bili zmagani Poljaci pri Huti Želaznej.

Francozka. „Europe“ piše, da je francozka vlada poslala svojim zastopnikom pri tujih vladarjih pisma, v kterih govori, kako nevaren je Francozkej 8. člen zveznega preobraževanja, govoreč: dve tretjini glasov mora biti v zveznem svetovalstvu, da potrdijo kako vojno tudi zaradi take dežele tega ali unega zveznika, ktera ni v nemškej zvezi.

Italija. V Rim neki da pričakujejo nadvojvodo Ferdinanda Maksa na pogovor s papežem, od koder bi utegnili iti v Biarritz k francozkemu cesarju.

Pruska. Glas je pal, da méni Pruska napraviti nasprotno preobraževanje nemške zveze.

— „Kreuzzeitg.“ pripoveduje, da je 31. dan avgusta meseca pruski kralj šel obiskat angleško kraljico v Rosenau, od koder se je vrnil 1. dan t. m.

Frankfurt. 1. dan t. m. je bila zadnja seja. Nj. veličanstvo presvitli cesar je imelo zvršetni govor, v katerem je izrečena zahvala za prijateljstvo in zaup nemških vladarjev Nj. veličanstvu, in v misel vzeto upanje, da se drugi vladarski zbor kmalo snide. Besedam Nj. veličanstva je odgovoril bavarski kralj. Pri zadnjem glasovanji so bili vladarji zoper črtež zveznega preobrazka, in sicer: Baden, Meklenburg-Šverin, Vajmar in Valdek, vsi drugi so podpisali zadnji zapisnik, in sklenili, naj se pošlje pruskemu kralju zopet pismo, na katerem bodo imena vseh, kteri so potrdili zapisnik.

Angleška. Lansko leto je bila v londonskej razstavi 7 let stara plemena prasica, ki je imela uže 153 mladičev, za ktere je bil gospodar dobil 10.000 tolarjev. Dva teh mladičev sta vagala po 1177 in 1166 liber (funtov).

Belgija. 3. dan julija meseca je 13 let star deček v Monsu pol péto leto starega otroka izvabil na polje, kjer ga je ubil in zakopal. Deček ne tají, ampak pripoveduje, da je uže dolgo bil namenjen to storiti, da bi pa še raji bil umoril otrokovo sestro; vendar ni povedal, kaj ga je priganjalo k tacemu hudodelstvu. Obsodili so ga v ječo za 15 let.

Turška. Sliši se, da sta se zmenila ruski car in srbski knez, da bi pregovorila vse pravoslavne kristijane, naj gredó iz Turčije na Rusko in Srbsko. — Goveja kuga se je zopet novič pričela, pa vendar nihče nikakor ne skrbi, da bi se ustavila ta bolezen, celó meso bolne živine prodajajo.

Loterija 2. septembra 1863.

Trst: 72, 25, 70, 80, 73.

Dunaj 3. septembra. — Nadavek (agio) srebru 11.50.